

TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH RESPUBLIKA ILMIY-METODIK MARKAZI

YOSH OLIMLAR VA TADQIQOTCHILAR MAKTABI

MAVZU: Xalqaro ilmiy loyihalarda ishtirok
etishning milliy ta'lim tizimi rivojlanishiga ta'siri

Odiljonov O'tkirjon Rustamjonovich

TOSHKENT – 2025

1

Xalqaro ta'lim va ilm-fan sohasidagi loyihalarning turlari

2

Xalqaro loyihalarning milliy ta'lim tizimiga ta'siri

3

Statistik ma'lumotlar

4

O'zbekistonning ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik strategiyasi

5

Ilmiy faoliyatni tashkil etish, yosh tadqiqotchilar uchun imkoniyatlar va muammolar

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

Erasmus+

✓ **Erasmus+** – Yevropa Ittifoqining ta'lim, yoshlar va sport sohalaridagi asosiy dasturi

✓ Oliy ta'lim islohotlarini qo'llab-quvvatlaydi, talabalar va o'qituvchilar almashinuvini moliyalashtiradi.

O'zbekiston OTMlari Erasmus+ doirasida:
xorijiy universitetlar bilan o'quv dasturlarini yangilash;
professor-o'qituvchilarning malakasini oshirish;
hamkorlikda tadqiqotlar o'tkazish imkoniyatlari.

Horizon Europe

✓ **Horizon Europe (2021-2027)** – Yevropa Ittifoqining ilmiy tadqiqot va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash dasturi.

✓ jahondagi eng yirik ilmiy grant dasturlaridan biri (*budjeti 95 mlrd yevrodan ortiq*);

✓ asosiy yo'nalishlari: energetika, iqlim o'zgarishi, axborot texnologiyalari kabi global muammolar yechimlari;

✓ Markaziy Osiyoda 47 ta tashkilot 33 ta loyihada qatnashgan (*shu jumladan O'zbekiston ham ishtirok etgan*).

Tempus

✓ **Tempus** – Yevropa Ittifoqining 1994–2013-yillarda amal qilgan ta'lim sohasidagi hamkorlik dasturi.

✓ Dastur orqali O'zbekiston va Yevropa universitetlari hamkorlik loyihalari amalga oshirgan.

✓ **O'zbekistonda Tempus doirasida:**

✓ 80 dan ortiq loyiha amalga oshirilgan;

✓ 32 mln yevro mablag' ajratilgan;

✓ 55 ta mahalliy va 71 ta Yevropa universiteti qatnashgan.

✓ Oliy ta'limni modernizatsiya qilish, o'quv rejalarini yangilash va ECTS kredit tizimini joriy qilishda hamkorlik yo'lga qo'yilgan.

DAAD

✓ **DAAD** – Germaniya akademik almashinuv xizmati.

✓ Har yili ko'plab mamlakatlardan talabalar va tadqiqotchilarga Germaniyada o'qish va tadqiqot uchun stipendiyalar berilgan.

✓ O'zbekiston yoshlariga magistratura, doktorantura va qisqa muddatli tadqiqot amaliyoti imkoniyatlari yaratilgan.

✓ DAAD universitetlar o'rtasida hamkorlik loyihalarini va ilmiy infratuzilmalarni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlab kelmoqda.

Fulbright

✓ **Fulbright** – AQSH hukumati tomonidan moliyalashtiriladigan ta'lim dasturi.

✓ Xorijlik mutaxassis va talabalarga Amerika universitetlarida o'qish va tadqiqot o'tkazish imkonini beradi.

✓ O'zbekiston har yili 2–4 nafar yosh mutaxassisni magistrlik dasturiga yuboradi.

✓ Oliy o'quv yurtlari o'qituvchilari va olimlari uchun 3–5 oylik ilmiy almashinuv imkoniyatlari

✓ Fulbright dasturi malakali kadrlar tayyorlash va xorijiy tajriba orttirish uchun muhim manba hisoblanadi.

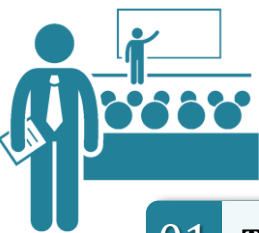
Boshqa dasturlar

Boshqa dasturlar – O'zbekiston BMT Taraqqiyot dasturi, YUNESKO, Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki, KOICA (Koreya), JICA (Yaponiya) kabi xalqaro grant va hamkorlik dasturlarida ishtirok etmoqda.

Masalan, YUNESKoning DARYA loyihasi orqali Markaziy Osiyoda yoshlar uchun ko'nikmalar rivojlantirilmoqda.

Britaniya Kengashi O'zbekiston OTMlari bilan ingliz tili va o'quv dasturlarini takomillashtirish yo'nalishida hamkorlik qilmoqda.

Bu dasturlar xalqaro tajriba va investitsiyalarni milliy ta'lim tizimiga jalb etadi.

Xalqaro ta'lim va ilmiy loyihalar O'zbekistonning milliy ta'lim tizimiga quyidagi asosiy yo'nalishlarda ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda:

01 Ta'lim sifati va mazmunini oshirish:

- ❖ xalqaro loyihalar asosida o'quv dasturlari yangilandi;
- ❖ yevropa kredit-modul tizimi (YECTS) va modulli o'qitish joriy qilinadi;
- ❖ baholash tizimi shaffoflashadi, xalqaro me'yorlarga moslashadi;
- ❖ ekologik muhandislik, biznes boshqaruv, axborot texnologiyalari kabi yangi yo'nalishlar milliy dasturlarga qo'shiladi;
- ❖ ta'lim mazmuni zamonaviy talab va ehtiyojlarga moslashadi.

04 Akademik mobillik va til ko'nikmalari:

- ❖ Erasmus+ va boshqa dasturlar xalqaro akademik mobillikni rivojlantiradi;
- ❖ talabalar va o'qituvchilar Yevropa universitetlarida qisqa muddatli ta'lim va tajriba orttiradi;
- ❖ 2022–2023-yillarda 70 talaba va 100 dan ortiq o'qituvchi akademik almashinuvi dasturlarida qatnashadi;
- ❖ xorijiy tillarni chuqur o'rganish va xalqaro pedagogik tajribani egallash imkoniyati oshadi.

02 Kadrlar malakasini oshirish:

- ❖ xalqaro grantlar va loyihalar orqali o'qituvchilar va ilmiy xodimlar malakasi oshiriladi;
- ❖ Capacity Building dasturlari doirasida ko'plab o'qituvchilar chet elda stajirovka o'taydi, xorijiy tajriba orttiradi;
- ❖ 2015-yildan boshlab 1400 dan ortiq professor-o'qituvchi xorijda trening va kurslarda qatnashgan;
- ❖ har yili o'nlab pedagoglar Yevropa va AQSH universitetlarida malaka oshiradi;
- ❖ ko'plab yosh olimlar PhD darajasini xorijda himoya qilmoqdalar;
- ❖ natijada, ta'lim tizimida yuqori malakali kadrlar soni ortmoqda.

05 Hududiy va global hamkorlikni kuchaytirish:

03 Ilmiy infratuzilmani yangilash:

- ❖ xalqaro loyihalar orqali zamonaviy laboratoriyalar va resurs markazlari tashkil etilmoqda;
- ❖ Tempus/Erasmus+ doirasida texnika universitetlariga yangi uskunalar olib kelindi, laboratoriyalar jihozlandi;
- ❖ Horizon Europe va boshqa grantlar hisobiga ilmiy-tadqiqot markazlari ochildi (*masalan, barqaror energetika yo'nalishida*);
- ❖ jahon banki loyihalari bilan kutubxona fondlari boyitildi;
- ❖ natijada, zamonaviy shart-sharoitlar va moddiy-texnika baza yaxshilandi.

- ❖ xalqaro loyihalar institutlararo hamkorlik va almashinuvlarni mustahkamlandi;
- ❖ Yevropa Ittifoqi grantlari Markaziy Osiyo OTMlarini o'zaro yaqinlashtirdi, mintaqaviy tarmoqlar shakllandi;
- ❖ Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston OTMlari bilan birga o'quv qo'llanmalar va loyihalar yaratildi;
- ❖ qo'shma konferensiya va seminarlar o'tkazish yo'lga qo'yildi;
- ❖ bu jarayon O'zbekiston ta'lim tizimini jahon ilmiy hamjamiyatiga integratsiyalashib, raqobatbardoshlikni oshirmoqda.

O'zbekistonda amalga oshirilgan aniq loyihalar misolida

Xalqaro dasturlar doirasida O'zbekistonda qator muvaffaqiyatli loyihalar amalga oshirildi. Ular orqali aniq natijalarga erishilgan bo'lib, quyida ayrim misollar keltiriladi:

1

Erasmus+ IMEP loyihasi (2017–2020):

“Oliy ta’limda ta’lim jarayonlarini xalqarolashtirish va modernizatsiya qilish” loyihasi;

Britaniya Kengashi, Latviya, Buyuk Britaniya, Gretsiya universitetlari va O'zbekistonning 8 OTMi hamkorlikda ishtiroki ta'minlandi;

o'qituvchilar va rahbar kadrlarning kasbiy mahoratini oshirish, ta'lim standartlarini takomillashtirish maqsadi qilingan;

O'zbekistonda pilot trening kurslari, yangi malaka oshirish dasturlari ishlab chiqildi;

ta'lim sifatini oshirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi va zamonaviy yondashuvlar joriy qilindi.

2

TEMPUS QUEECA loyihasi (2011–2013)

“Quality of Engineering Education in Central Asia” loyihasi Markaziy Osiyoda muhandislik ta'limi sifatini oshirishga qaratilgan;

O'zbekiston texnika universitetlari Yevropa Ittifoqi mutaxassislari bilan hamkorlik qilindi; muhandislik diplom ilovasi va malaka tavsifi Yevropa standartlariga moslashtirildi;

bitiruvchilar uchun xalqaro tan olinuvchanlik va xorijda ishga joylashish imkoniyati yaratildi;

QUEECA loyihasi O'zbekistonda ta'lim sifati kafolati (akkreditatsiya) tizimini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'ldi.

3

Horizon 2020 “Hydro4U” loyihasi (2020–2024):

Yevropa Komissiyasi tomonidan moliyalashtirilgan “Hydro4U” loyihasi Markaziy Osiyoda amalga oshirilmoqda;

Qirg'iziston va O'zbekistonda kichik gidroelektr stansiyalar barpo etilmoqda, zamonaviy ekologik texnologiyalar sinovdan o'tkazilmoqda;

O'zbekistonda pilot gidroinshoot qurildi, mahalliy mutaxassislar Yevropa tajribasini o'zlashtirmoqda;

Loyihaning natijasi: qayta tiklanuvchi energiya, mahalliy bilim va ko'nikmalar oshdi, iqlim o'zgarishiga moslashuv imkoniyatlari kengaydi;

Hydro4U loyihasi O'zbekiston olimlarining xalqaro hamkorlikda faol ishtirok etayotganiga yaqqol misol.

4

DAAD ikki tomonlama ilmiy hamkorlik:

DAAD O'zbekiston universitetlari bilan qo'shma ilmiy loyihalarni qo'llab-quvvatlaydi. “O'zbekiston-Germaniya O'simliklar Biotexnologiyasi Markazi” loyihasi doirasida yangi ekin navlari yaratildi;

Toshkentda zamonaviy biotexnologiya laboratoriyasi tashkil etildi va Germaniya uskunalari bilan jihozlandi;

Har yili O'zbekistonlik tadqiqotchilar Germaniyada ilmiy stajirovka o'tash imkoniga ega;

Hamkorlik natijasida hamkorlik maqolalar chop etildi va uzoq muddatli ilmiy aloqalar yo'lga qo'yildi.

5

Fulbright dasturi natijalari:

Fulbright stipendiyasi orqali AQSHda tahsil olgan mutaxassislar Vatanga qaytib, turli sohalariga innovatsiyalar olib kirmoqda;

bitiruvchilar universitetlarda rahbarlik lavozimlari va davlat idoralariida mas'ul lavozimlarda faoliyat olib bormoqdalar;

AQSH tajribasi asosida ta'lim jarayonlari takomillashmoqda, ingliz tilida o'qish va yozish ishlari kundan kunga rivojlanmoqda;

masalan, Fulbright bitiruvchilari Toshkent davlat yuridik universitetida xalqaro huquq kurslarini joriy etishga yordam berdi;

xalqaro loyihalar natijasida yangi kurslar, treninglar va hamkorlik tarmoqlari yaratildi, yoshlar uchun yangi imkoniyatlar ochildi.

Tempus (1994–2013):

 80 ta loyiha:
(20+ yil davomida)

 32 mln yevro grant;

 55 ta O'zbekiston OTM;

 71 ta Yevropa universiteti;

 Loyihalar:

Toshkent: 27 loyiha;

Samarqand va Buxoro: 14 tadan. erasmus.uz

Erasmus+ (2014–2024):

 40+ loyiha:
(10 yil davomida)

 40 mln yevro grant;

 70 O'zbekiston OTM;

 20+ vazirlik va tashkilot;

 120+ Yevropa universiteti;

 2022–2024-yillarda 20 ta yangi loyiha;

 2024-yilda 5 ta loyiha tanlovda yutib olingan. erasmus.uz

Akademik mobillik ko'rsatkichlar:

 288 ta ikki tomonlama hamkorlik shartnomasi:
(Yevropa va O'zbekiston OTMlari o'rtasida)

 70 talaba;

  127 o'qituvchi:

YEI universitetlarida almashinuv va tajriba

 90 nafar yevropalik professor va o'qituvchi O'zbekistonda dars va treninglar o'tkazdi:

66 nafari dars berdi;

24 nafari malaka oshirish yo'nalishida qatnashdi.

erasmus.uz/erasmus.uz

Erasmus Mundus va Jean Monnet

• **12–14 nafar talaba :**

Yevropada magistratura (to'liq grant asosida)

• **2023-yilda 13 talaba:**

Erasmus Mundus stipendiyasi sohibi

• **15 ta Jean Monnet loyihasi:**

(modul, kafedra, markaz)

bir nechta universitetda Yevropa tadqiqotlari kurslari va markazlari ochilgan

grantlar.uz

Fulbright va DAAD:

us Fulbright (1992–2024):

100+ talaba va tadqiqotchi AQSHda o'qigan yoki ilmiy izlanish olib brogan;

 2–4 talaba/yil (magistratura);

 3–5 professor/olim/yil (Visiting Scholar)

DE DAAD;

 30–40 talaba/yil Germaniyada stipendiya asosida (magistratura, doktorantura, qisqa muddatli tadqiqot);

 2022-yilda – 35 nafar o'zbekistonlik Germaniyada o'qigan yoki tadqiqot o'tkazgan.

O'zbekistonning ta'lim sohasidagi xalqaro hamkorlik strategiyasi

O'zbekiston hukumati ta'lim sohasini xalqaro standartlarga muvofiq rivojlantirish hamda global ta'lim makoniga integratsiyalash strategiyasini olib bormoqda. Prezident tomonidan tasdiqlangan 2030-yilgacha oliy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasida kamida 10 ta milliy universitetni jahonning top-1000 reytingiga kiritish vazifasi qo'yilgan. Bu maqsadga erishish uchun oliygohlarda texnoparklar, innovatsion tadqiqot markazlari, texnologiyalar transferi ofislarini tashkil etish, xususi va xorijiy investitsiyalarni keng jalb qilish belgilangan.

Xalqaro hamkorlik strategiyasi doirasida O'zbekiston quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratmoqda:

Yevropa Ittifoqi bilan hamkorlik:

2024-yilda Yevropa Ittifoqi bilan hamkorlikning 30 yilligi nishonlandi. Erasmus+ loyihalarida O'zbekistonning ishtiroki va soni oshmoqda; O'zbekiston Bolonya jarayoniga qo'shilmoqda, kredit tizimi va diplom ilovalari joriy etildi; Yevropa Komissiyasi bilan seminarlar va **double degree** dasturlari yo'lga qo'yilmoqda; 2022-yilda EPCA bitimi imzolangan, bu hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Mintaqaviy hamkorlik va yetakchilik:

Markaziy Osiyo davlatlari bilan ta'limda regional hamkorlik kuchaymoqda; 2024-yil Toshkentda oliy darajadagi uchrashuv o'tkazildi, yoshlar malakasini oshirish strategiyasi muhokama qilindi; O'zbekiston qo'shni davlatlar bilan o'quv dasturlarini uyg'unlashtirish va mutaxassislar almashinuvini yo'lga qo'yishni qo'llab-quvvatlamokda; Markaziy Osiyo universitetlari konsorsiumlari tashkil qilinmoqda; O'zbekiston mintaqaviy ta'lim loyihalarida ochiqlik va yetakchilik qilmoqda.

AQSH, Yaponiya va boshqa davlatlar bilan aloqalar:

AQSH, Yaponiya, Koreya va Turkiya bilan ikki tomonlama ta'lim almashinuvi kengaymoqda; Global UGRAD, Fulbright, FLEX, MEXT, KOICA, "Turkiya bursliari" kabi dasturlarda yuzlab yoshlar ishtirok etmoqda; 2018-yildan boshlab "El-yurt umidi" fondi orqali har yili ustuvor sohalar bo'yicha yosh mutaxassislar xorijda tahsil olmoqda; Bu tashabbuslar natijasida yoshlar yetakchi universitetlarda o'qib, ilg'or tajribani O'zbekistonga olib kelmoqda.

Xalqaro reytinglar va innovatsiyalar:

Universitetlarning ilmiy salohiyati va natijalari oshirilmoqda; Xorijiy professorlar jalb qilinmoqda, qo'shma tadqiqotlarga investitsiya kiritilmoqda; Texnoparklar, biznes-akseleratorlar va startaplar soni ortmoqda; Inha, Amity, Singapur institutlari kabi xorijiy universitetlar filiallari ochilmoqda; Maqsad: 2030-yilda O'zbekiston ta'lim tizimi global innovatsion indeksda kuchli 50 talikka kirishi.

Ilmiy faoliyatni tashkil etish, yosh tadqiqotchilar uchun imkoniyatlar va muammolar

01

Imkoniyatlar:

Keyingi yillarda mamlakatda ilmiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash uchun yangi dastur va fondlar tashkil etildi.

“El-yurt umidi” jamg'armasi orqali yoshlar xorijda bilim va tajriba oltirib, ilmiy salohiyatni oshirmoqda.

Yosh olimlar uchun Vazirlar Mahkamasi va Yoshlar akademiyasi grantlari joriy etilgan, g'oliblar mustaqil tadqiqot loyihalarini boshlamoqda.

Xalqaro grantlarga murojaat qilish uchun axborot va maslahat xizmatlari yo'lga qo'yilgan (masalan, Erasmus+ bo'yicha Milliy ofis va veb-portal).

Katta ilmiy loyihalarda qatnashgan yoshlar xorijiy mutaxassislar bilan hamkorlik qilish va hujjat topshirish tajribasini oshirmoqda (masalan, Horizon Europe seminarlarida).

Bular yoshlarni ilmiy faoliyatga kengroq jalb etmoqda.

02

Muammolar:

Ko'plab yosh tadqiqotchilar chet tilini yetarli bilmasligi sabab xalqaro grant va loyihalarda qatnasha olmayapti.

Ayrim professor-o'qituvchilar muntazam ishtirok etadi, boshqalar chetda qolmoqda.

Davlat tomonidan ingliz tili kurslari va sertifikatlash uchun rag'batlantirish choralari joriy etilmoqda.

Mablag' va infratuzilma yetishmasligi ilmiy loyihalarni to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qiladi.

Grantlar va jihozlarni qo'lga kiritish oson emas.

Byurokratik talablar, hisobotlar va tender jarayonlari yoshlar uchun qo'shimcha yuk bo'lmoqda.

OTMlardagi yuqori o'quv yuklamasi ham tadqiqot uchun vaqt yetishmasligiga sabab bo'lmoqda.

03

Yechim va rejalar:

- Yosh tadqiqotchilar uchun xalqaro grantlarni yutishda maslahat va sherik topish xizmati yo'lga qo'yiladi.
- Ilmiy maqolalar nashri uchun mini-grantlar ajratiladi (to'lovni qoplash).
- “Yosh ilmiy xodimlarning eng yaxshi loyihasi” tanlovi har yili o'tkaziladi.
- Taniqli xalqaro olimlar ishtirokida mahorat darslari va onlayn vebinarlar tashkil etiladi.
- “Yosh olimlar va tadqiqotchilar maktabi” doirasida yangi imkoniyatlar yaratilmoqda.

1. Davronova D., Sunnatillayev A. “Yevropa Ittifoqi bilan hamkorlikning 30-yili: Erasmus+ va Tempus dasturlarining O‘zbekiston oliy ta’limiga ta’siri”, WIUT tadqiqoti, 2024 erasmus.uz erasmus.uz.
2. Erasmus+ milliy ofisi (O‘zbekiston): “2015-2020-yillarda Erasmus+ dasturining O‘zbekiston oliy ta’limiga ta’siri (Milliy tadqiqot xulosalari)”, 2021 erasmusplus.uz.
3. O‘zbekiston Respublikasi elchixonasi (Turkiya): “Markaziy Osiyo–YEI hamkorligi 25-yil” (rasmiy ma’lumotnomadan iqtibos) uzembassy.org.tr uzembassy.org.tr.
4. National Erasmus+ Office Uzbekistan: “Erasmus+ activities in Uzbekistan: Statistics 2022-2024” (infografika) uzembassy.org.tr.
5. British Council Uzbekistan: Erasmus+ IMEP Project Overview, 2020 britishcouncil.uz britishcouncil.uz.
6. SECCA: Horizon Europe Workshop in Tashkent – EU-Central Asia Research Cooperation, 2024 secca.eu secca.eu.
7. Erasmus+ Regional Report (OeAD): Impact of CBHE projects in Central Asia, 2019 erasmusplus.oead.at erasmusplus.oead.at.
8. Grantlar.uz: Fulbrayt – AQSHda magistraturada o‘qish uchun to‘liq grant (qaydlar) grantlar.uz.
9. Kun.uz: 2030 OTMni rivojlantirish konsepsiyasi – TOP-1000 ga 10 ta universitet (yangilik), 2019 kun.uz.
10. ETF: “O‘zbekiston – mintaqaviy hamkorlik orqali ta’limda barqarorlik” maqolasi, 2024 etf.europa.eu.

